

HANKKEEN VÄLI- / LOPPURAPORTTI

Alueelliset innovaatiot ja kokeilut (AIKO, säästyneet)

PIRKANMAA

Hankkeen nimi:	TULEVAISUUDEN KAUPUNKISEUDUT - Elinvoimakunnat ja resurssiviisas yhdyskunta kaupungistuvassa Suomessa (AIKO-jatkohanke)		
Hankkeen toteutusaika:	1.12.2019 - 31.12.2020		
Toteuttaja:	Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä		
Yhteyshenkilö:	MAL-verkoston projektipäällikkö Tero Piippo		
Puhelin:	0400-388735	Sähköposti:	tero.piippo@tampereenseutu.fi
Raportointijakso:	1.12.2019 - 31.12.2020		

HANKKEEN HENKILÖSTÖ HANKKEEN AIKANA:

Henkilö:	Tehtävänimike ja vastuualue projektissa:
Tero Piippo	Projektipäällikkö. Kokonaisvastuu toteutuksesta = > hallinto ja toimenpiteiden valmistelu, toimeksiantojen kilpailutukset.
Kati Jasmin-Kosonen	Erikoissuunnittelija: Osavastuu toteutuksesta = > toimenpiteiden valmistelu ja viestintä.
Heli Suuronen	Projektisuunnittelija: Hankevalmistelu, seminaarien ja muiden tapahtumien valmistelu, sidosryhmäviestintä, nettisivujen päivitys, rekisterien ja yhteystietojen ylläpito ja päivitys, muut juoksevat asiat

HANKKEEN OHJAUSRYHMÄN KOKOONPANO HANKKEEN AIKANA (täytetään loppuraportoinnin yhteydessä):

Puheenjohtaja, jäsenet ja sihteeri	Organisaatio
Tapio Ojanen pj. apulaisjohtaja	Väylä
Mikko Nurminen varapj. raken.valvonnan päällikkö.	Porin kaupunki
Jyrki Lappi, maankäyttöjohtaja	Turun kaupunki
Paula Keskkikastari kaavoituspäällikköi	Turun kaupunki
Kaisa Mäkelä, ympäristöneuvos	Ympäristöministeriö
Mervi Karhula, liikenneneuvos)	Liikenne- ja viestintäministeriö
Lotta Mattsson, erityisasiantuntija	Valtiovarainministeriö
Asta Tuominen, verkostojohtaja,	Traficom
Anne Jarva, kehittämispäällikkö	Kuntaliitto

Jarmo Lindén, johtaja Samuli Alppi, johtava asiantuntija Raine Mäntysalo, professori Aarno Kononen, ryhmäpäällikkö Juha Pasma, vt. kaavoituspäällikkö Leena Rossi, kaupunkisuunnittelu- ja maankäyttöjohtaja Paula Paajanen, yleiskaavapäällikkö Päivi Nurminen, seutujohtaja Tero Piippo, MAL-verkoston projektipäällikkö, sihteeri Kati-Jasmin Kosonen (varasihteeri), MAL-verkoston erikoissuunnittelija	ARA Pir ELY Aalto-yliopisto HSL Joensuun kaupunki Jyväskylän kaupunki Oulun kaupunki Tampereen kaupunkiseutu Tampereen kaupunkiseutu Tampereen kaupunkiseutu
VARALLA	
Olli Majjala, neuvotteleva virkamies Anna Saarlo, johtaja, liikenne- ja maankäyttö Suvi Jousmäki, ekosysteemin rakentaja Johanna Vilkuna, liikenneasiantuntija Markku Aho, rahoituspäällikkö	Ympäristöministerio Väylävirasto Traficom Kuntaliitto ARA
Vesa Kanninen, yliopiston lehtori, strateginen maankäytön suunnittelu Irma Karjalainen, osaston johtaja Kalle Sivén, kaupungingeodeetti Anna Isopoussu, kaavoitustutkija Virpi Haverinen, yleiskaavasunnittelija Janne Vartia, elinkeinopäällikkö Tapani Touru, liikennejärjestelmäpäällikkö	AALTO-yliopisto HSY Joensuun kaupunki Jyväskylän kaupunki Oulun kaupunki Porin kaupunki Tampereen kaupunkiseutu

HANKKEEN TÄRKEIMMÄT YHTEISTYÖTAHOT:

Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä toimii verkoston isäntäkuntana. Verkostoalueet kokonaisuudessaan ovat: Joensuun kaupunki, Jyväskylän seutu, Kajaanin kaupunki, Kotkan-Haminan seutu, Lahden seutu, Lappeenrannan kaupunki, Oulun seutu, Porin seutu, Salon seutu, Seinäjoen kaupunkiseutu, Tampereen kaupunkiseutu, Turun seutu, Vaasan seutu, Helsingin seutu (yhteistyöorganisaatiot Helsingin seudun liikenne ja Helsingin seudun ympäristöpalvelut) sekä Länsi-Uudenmaan kuntien koalitio (Raasepori, Lohja, Hanko, Siuntio ja Inkoo). Mukana verkostossa ovat myös Kuopion seutu, Hämeenlinnan kaupunki sekä vuoden 2019 alusta Traficom. Lisäksi jäsenalueita edustaa Suomen Kuntaliitto.

Verkoston valtiojäseniä ovat Työ- ja elinkeinoministeriö, Ympäristöministeriö, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA, Valtiovarainministeriö, Liikenne- ja viestintäministeriö, Väylä (puheenjohtajuus), Traficom sekä aluehallintoa edustavat ELY-keskukset.

Lisäksi kumppaneina toiminnassa ovat Asemanseutuverkoston osapuolet ja kaupungit, Kestävä Kaupunki-ohjelman pilotit ja osalliset, EU:n Urban Agendaan liittyvään Kestävän kaupunkiliikunnan aloitteen suomen sidosryhmä-osapuolet (PUM Agenda) sekä kehittämishankkeisiin kilpailutusten kautta valikoidut konsultit.

HANKKEEN KESKEISET TAVOITTEET, TULOKSET JA VAIKUTTAVUUS (VRT. HANKESUUNNITELMA) JA ARVIO NIIDEN SAAVUTTAMISESTA:

MAL-verkoston toimintasuunnitelma ajanjaksolle 1.12.2019 - 31.12.2020 sisälsi tavoitteina neljä kehittämiskokonaisuutta / hanketta sekä 1- 2 jäsenseutujen tarpeisiin vastaavaa sparraustilaisuutta.

1. Asemayhteistyön toimintamalli

Tavoitteena oli laatia ajantasainen tilannekuva asemanseuduista ja niiden kehitystarpeista ja luodaan asema-alueiden yhteiskehittämisen toimintamalleja erilaisilla asemanseuduilla hyödynnettäviksi. Hankkeessa toteutettiin räätälöity yhteiskehittämisen toimintamalli valtakunnalliselta tai alueelliselta vaikuttavuudeltaan 7:lle eri tyyppiselle asemanseudulle (Hämeenlinnan-, Kokkolan-, Lahden-, Lappeenranta-n, Malmin-, Porin- ja Tikkurilan asemat).

Tulokset ja vaikuttavuus:

1. Laadittiin ajantasainen tilannekuva MAL-verkoston sekä kahden muun asemanseudun menestystekijöistä ja niiden kehitystarpeista
2. Luotiin asema-alueiden toimintamalleja jotka auttavat asemanseutujen kehittämistä ja kehittämishankkeita eteenpäin.
3. Kehitettiin vertaistukiverkostoa ja luotiin yhteinen oppimisprosessi

Lisäksi

- vahvistettiin asemanseutujen kehittämiseen investoivien tahojen yhteistä visiota ja sitoutumista kehittämistöihin,
- mahdollistettiin laajaa yhteistyötä asemanseutujen kehittämisessä, asukkaat ja asemapalveluiden käyttäjät mukaan lukien,
- lisättiin asemanseutujen kestävyyttä, viihtyisyyttä ja turvallisuutta selkeyttämällä kunnossapidon ja kehittämisen kokonaisvastuuta sekä
- helpotettiin uusien toimijoiden ja palveluiden tuloa asemille.

Hanke onnistui hyvin ja tulostavoitteet saavutettiin, vaikka Korona muutti osin hankkeen aikaisten tilaisuudet fyysisistä tapaamisista verkkotilaisuuksiksi.

Hankkeen loppuraportti löytyy MAL-verkoston sivuilta <https://mal-verkosto.fi/wp-content/uploads/2020/06/Liite-4-FINAL-loppuraportti-ja-samassa-esityskalvot.pdf>

Hankkeesta tuotettiin tulosvideo: <https://youtu.be/kcXCrEwUdhk>

2. Kaupunkiseutujen ja kuntien asuntopoliittisten ohjelmien arviointi ja kehittäminen

Mdi ja Kaupunkitutkimus Seppo Laakso TA toteuttivat raportointikaudella (1-5/2020) MAL-verkoston koordinaation järjestämän tarjouskilpailun jälkeen "Kaupunkiseutujen ja kuntien asuntopoliittisten ohjelmien kehittäminen ja arviointi" -hankkeen.

Tarkoituksena oli lisätä kuntien asuntopoliittisten ohjelmien vaikuttavuutta ja luoda edellytykset poikkihallinnolliset näkökulmat yhdistäville asuntopoliittisten ohjelmien laadinnalle ja uudistamiselle kaupunkiseuduilla ja kunnissa.

Tulokset ja vaikuttavuus

Hankkeen loppuraportti, esityskalvot ja tulosvideolinkki löytyvät <https://mal-verkosto.fi/mal-verkoston-julkaisut-ja-selvitykset/>

Hankkeen tarkoituksena oli lisätä kuntien asuntopoliittisten ohjelmien vaikuttavuutta ja luoda edellytykset poikkihallinnolliset näkökulmat yhdistäville asuntopoliittisten ohjelmien laadinnalle ja uudistamiselle

kaupunkiseuduilla ja kunnissa.

Lähtökohtana oli tukea osaltaan:

- Valtakunnallisen asuntopoliittisten ohjelman ja valtakunnallisen poikkihallinnollisen lähiö-ohjelman valmistelua ja toimeenpanoa
- Kaupunki- ja seutukohtaisten uusien asuntopoliittisten-, asuinalue- ja lähiöohjelmien valmistelua ja toimeenpanoa.

Hankkeen vaikutuksina

- kehitettiin kaupunkiseutujen ja kuntien asuntopoliittisten ohjelmien strategisuutta, monialaisuutta ja osallistavuutta
- mallinnettiin asuntopoliittisten ohjelmien ideaaliprosessi eri hallinnontasot integroiden ja
- kehitettiin asuntopoliittisten ohjelmien vaikuttavuuden arviointia ja mittaamista eri kokoisissa kunnissa kaupunkisuunnittelun ja päätöksenteon tueksi.

Hankkeen toteutus ja menetelmät

Tehtiin asuntopoliittisista ohjelmien otos ympäri Suomea => Valittiin tarkasteluun suurimpia kaupunkeja, keskikokoisia, sekä pienempiä kaupunkeja sekä väestöltään supistuvista, että kasvavista kunnista. Seudullisten asuntopoliittisten ohjelmien tarkasteluun otetaan nykyisiä MAL-seutuja sekä mahdollisia uusia MAL-seutuja (Lahti, Jyväskylä ja Kuopio).

3. Kaupunkiseutujen välisten linja-autoyhteyksien kehittäminen ja matkaketjut

Tavoitteena oli toteuttaa useammalle alueitasolle pureutuva selvitys siitä, miten eri kaupunkiseuduilla kehitetään linja-autojen kaukoliikenneyhteyksiä. Tarkasteltavia kysymyksiä ovat esim. mitä parhaita malleja eri seuduilla on kaukoliikenteen ja paikallisliikenteen kytkeytymiseen toisiinsa ja miten solmupisteet on ratkaistu (mitä muita malleja kuin matkakeskukset) sekä miten eri seutujen välisiä yhteisiä lipputuotteita hyödynnetään ja voidaan hyödyntää matkaketjujen muodostamiseksi.

Tulokset ja vaikuttavuus

Hankkeen loppuraportti, esityskalvot ja tulosvideolinkki löytyvät <https://mal-verkosto.fi/mal-verkoston-julkaisut-ja-selvitykset/>

Kaupunkiseutujen välisten linja-autoyhteyksien osalta on ollut käynnissä voimakkaat muutokset viime vuosina. Vaikka yhteydet ovat pääosin markkinaehtoisia, alueella tehtävät toimet vaikuttavat tai voivat vaikuttaa liikenneyhteyksien edellytyksiin.

Keskeisenä tavoitteena oli selvittää, miten eri kaupunkiseuduilla kehitetään ja voidaan kehittää linja-autojen kaukoliikenneyhteyksien edellytyksiä. Hanke palveli seutuja tuomalla tietoa parhaista käytännöistä. Lisäksi yhteisen selvityksen myötä löytyi seutujen yhteistyössä tehtäviä asioita.

Selvityksen keskeisenä menetelmänä olivat eri alueilta sekä keskeisiltä joukkoliikennetoimijoilta tehtävät haastattelut sekä asiantuntija-analyytit. Lopputuotoksena oli kooste parhaista malleista ja keskeisimmistä kehittämispotentiaaleista. Tarkasteluun pyydettiin MAL-verkoston jäsenseuduilta 10 seutua tilannekuvatarkasteluun ja 3 syvempään analyysiin.

4. SUMP-mallin (Sustainable Urban Mobility Planning) modifiointi ilmastoviisaan maankäytön ja liikenteen yhteissuunnitteluun

Kestävän liikkumisen suunnitelmien laadintaa, ns. SUMP-toimintamallia, voidaan hyödyntää niin strategiatasolle kohdistuvassa kestävästä liikkumisen suunnittelussa kuin hyvinkin konkreettisiin tuloksiin ja toimenpidesuunnitteluun liittyvissä kestävästä liikkumisen edistämistoimenpiteissä. Euroopan Komissio on tukenut SUMP-mallia EU:n urbaanin liikkumispoliittikan kulmakiveksi. Hankkeessa oli tarkoitus laatia muun muassa vertailu MAL-työskentelyn ja SUMP-vaatimusten välille ja tehdä

toimenpide-ehdotus prosessien yhtenäistämiseksi sekä kartoittaa SUMPtyön laajuus MAL-verkoston jäsenalueilla ja arvioidaan minkälaiset valmiudet kaupungilla/ seudulla on laajentaa SUMP-työskentelyä alueellisesti (naapurikuntiin) tai sisällöllisesti (esim. useampi alateema).

SUMP-hanke ei käynnistynyt raportointikaudella vaan siirtyi toteutettavaksi v. 2021 puolella MAL-verkoston perusrahoituksella. Siirtymiseen vaikutti osaltaan Korona.

Sparraustilaisuudet

Tavoitteena oli toteuttaa jäsenseuduille sparraustilaisuuksia joiden sisältö päätettäisiin jäsenseuduilta saatavan palautteen perusteella. Sparrauksessa on kyse 1 – 2 päivää kestävästä asiantuntija-avusta tai sparrauksen tarjoamisesta jäsenseutujen aloitteesta tulevaan tiettyyn malpe-kehittämiskysymykseen (maankäyttö, asuminen, liikenne, palvelut, elinkeinot)/ -haasteeseen.

Toteutus: Korona esti sparrausten fyysisen toteuttamisen. Niiden sijaan järjestettiin verkkopohjaisia laajemmin verkostyon jäsenseutuja palvelevia tilaisuuksia:

a) Toteutettiin Kotkan-Haminan seudun kehittämissyhtiö Cursorin ja ARAn kanssa "Asumisen tulevaisuus ja keskisuurten kaupunkiseutujen vetovoima" -webinaari 6.10.2020. Osallistujia oli yli 200. Keskiössä oli asumisen tulevaisuus keskisuurilla kaupunkiseuduilla, mahdollisuudet joita keskisuuret kaupunkiseudut pystyvät tarjoamaan muuttuneessa toimintaympäristössä sekä ratkaisut siihen miten saadaan elinvoimaa asumisella. Aineistoihin tästä <https://mal-verkosto.fi/2020/10/09/asumisen-tulevaisuus-ja-keskisuurten-kaupunkien-vetovoima-webinaarin-tallenne-ja-aineistot-saatavilla/>

b) Järjestettiin 9.10.2020 JYVÄSKYLÄN, LAHDEN JA KUOPION MAL-sopimusseutujen vertaisoppimisen tapaaminen.

Tilaisuuden tarkoitus:

Keskusteltiin uusien MAL-sopimusten valmistelusta ja tulevasta toimeenpanosta. Käytiin yhteisesti läpi kunkin sopimusluonnoksen sisältöä ja esim. mitä yhteisiä ja erilaisia vahvuuksia ja haasteita on sopimusten sisällöllisessä mielessä ja prosessissa. Tällöin edistettiin kokemusten vaihtoa ja vertaisoppimista. Käytiin keskustelua konkreettisista keinoista ja toimenpiteistä sopimusten tavoitteet huomioiden.

HANKKEESSA TOTEUTETUT KESKEISET TOIMENPITEET:

MAL-verkosto toteutti kolmea kilpailutettua AIKO-rahoitteista kehittämishanketta, joista kuvaukset on edellä. Samoin tapahtumatutuotannot on kuvattu edellisellä sivulla.

- Kaupunkiseutujen ja kuntien asuntopoliittisten ohjelmien arviointi ja kehittäminen (konsulttina MDI)
- Kaupunkiseutujen välisten linja-autoyhteyksien kehittäminen ja matkaketjut (Ramboll)
- Kestävän asemayhteistyön toimintamalli (Sitowise)

MAL-verkostossa on panostettu tuntuvasti tiedon välittämiseen, viestintään ja visualisointiin. Niillä tehostetaan niin hanke- kuin muun toiminnan vaikuttavuutta.

Verkoston viestintä painottuu toiminnan kautta viestimiseen jäsenyhteisöille, aktiiviseen sähköiseen viestintään, www.mal-verkosto.fi - sivuston ylläpitoon, sekä muuhun tilannekohtaiseen tiedonvälitykseen. Tarvittaessa myös koordinaatiohenkilöiden ja Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän sähköiset viestintäkanavat (www.tampereenseutu.fi, asemanseutu.fi) ovat käytössä.

Tiedonvälitys on mahdollisimman avointa, mm. ohjausryhmän kokousaineistot löytyvät liitteineen kokoussivuilta. Työpajoista ja seminaareista on toimitettu työpajamuistiinpanot tai -muistiot osallistujille. Seminaarikatsaukset ja työryhmämuistiot ja muu oheismateriaali on sijoitettu nettisivuille, kullekin tilaisuudesta kertovalle sivulle. Verkoston toiminnan jatko on koettu jäsenistön ja sidosryhmien kannalta tarpeelliseksi. Verkkosivuja uudistettiin raportointikaudella.

HANKKEEN INDIKAATTORITIEDOT

AIKO-rahoituksen myötävaikutuksella syntyvät uudet yritykset (erillisellä liitteellä yksilöitävä y-tunnuksittain AIKO-rahoituksen myötävaikutuksella syntyneet uudet yritykset)	tavoite ___ kpl	toteuma ___ kpl
AIKO-rahoituksen myötävaikutuksella syntyvät uudet työpaikat (erillisellä liitteellä yksilöitävä y-tunnuksittain AIKO-rahoituksen myötävaikutuksella syntyneet uudet työpaikat)	tavoite ___ kpl	toteuma ___ kpl

LOPPURAPORTISSA SELVITYS SIITÄ, MITEN JA MILLÄ RESURSSILLA HANKKEESSA TUETTUA/ ALKUUN SAATUA TOIMINTAA ON TARKOITUS JATKAA (eli miten hanketta hyödynnetään jatkossa – jatkotoimenpiteet ja toteutusvastuut)

Asuntopoliittisten ohjelmien arvioiti- ja kehittäminen hankkeen tuloksia voivat kunnat jatkossa hyödyntää omien asuntopoliittisten ohjelmien ja toimenpiteiden valmistelussa ja toteutuksessa.

Kestävän asemanseudun toimintamalli hankkeen tulokset ovat suoraan hyödynnettävissä kuntien omien asemanseutujen kehittämistryössä.

Kaupunkiseutujen välisten linja-autoyhteyksien kehittäminen ja matkaketjut hanke tuotti hyödyllistä infoa, joka mahdollisti uusia joukkoliikennratkaisuja.

AIKO-hankkeen strategisia painotuksia jatketaan MAL-verkoston perustoimintana vuosittaisten toiminta- ja taloussuunnitelmien mukaisesti. Jäsenten kesken laadittu verkostosopimus vuosille 2019 - 2022 luovat perustan toiminnan jatkolle ja vaikuttavuudelle.

AIKOn aikana luotua sparrauskäytäntöä jatketaan MAL-verkoston perustoiminnan kautta (rahoitus tulee MAL-verkoston jäsenkunnilta/-organisaatioilta).

Valtakunnallinen asemanseutuverkosto jatkaa toimintaansa, levittää hyviä käytäntöjä ja toteuttaa asemanseutujen seminaareja ja hankkeita.

KESKEISET ONGELMAT HANKKEEN TOTEUTTAMISESSA

Korona epidemia vaikeutti ja viivästytti Kestävän asemayhteistyön toimintamalli -hankkeen toteutusta. Suunnitellut fyysiset työpajat muutettiin seitsemän asemanseudun casekohtaisiksi tarkasteluiksi. 13.3.2020 kävi ilmeiseksi, ettei suunniteltuja työpajoja ole mahdollista pitää ja ne peruutettiin. 16.3. konsultti ehdotti sähköpostitse seurantaryhmälle vaihtoehtoisia etenemispolkuja. Niistä valittiin sähköpostikommenttien perusteella työpajojen korvaaminen kaupunkikohtaisilla haastatteluilla. Konsultti laatii toimintamalliehdotukset kullekin kaupungille, joiden perusteella linjattiin asemanseudun toimintamallia ja keskeisiä kehityskohteita. AIKOn jatkoaika mahdollisti hankkeen toteuttamisen viivästyneenä mutta fyysisten kohtaamisten rajoittaminen edellytti em. muutokset alkuperäiseen suunnitelmaan.

Samoin sparrausten luonne muuttui Koronan takia fyysisistä kohtaamisista laajemmin verkostoa palveleviksi verkkotapaamisiksi.

OHJAUSRYHMÄN ARVIO HANKKEEN TOTEUTUKSESTA JA TULOKSISTA (täytetään loppuraportoinnin yhteydessä mikäli hankkeella on ollut ohjausryhmä)

Ohjausryhmä käsitteli ja hyväksyi tämän raportin 26.3.2021 kokouksessaan.

Allekirjoitus/ allekirjoitukset*

Paikka ja päiväys

Nimenselvennys ja asema organisaatiossa

Nimenselvennys ja asema organisaatiossa

Nimenselvennys ja asema organisaatiossa

Nimenselvennys ja asema organisaatiossa

Nimenselvennys ja asema organisaatiossa

Nimenselvennys ja asema organisaatiossa

Nimenselvennys ja asema organisaatiossa

Nimenselvennys ja asema organisaatiossa

Liitteet:	
___ kpl	

* Loppuraportti on toimitettava organisaation nimenkirjoitusoikeuden omaavan henkilön/ henkilöiden allekirjoittamana. Yhteishankkeissa loppuraportti on oltava kaikkien osatoteuttajien allekirjoittama ellei toteuttajien keskinäisessä yhteishanketta koskevassa sopimuksessa toisin ole sovittu.